

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

Українська Академія Наук

Гілея

Науковий вісник

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 82 (№ 3)

Київ – 2014

Фахове видання

з філософських, політичних та історичних наук, затверджено постановами президії ВАК України
(протокол № 1-05/2 від 10 березня 2010 р. та протокол № 1-05/3 від 14 квітня 2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 19946 – 9746 ПР від 31 травня 2013 року

Друкується за рішенням

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 6 від 23 січня 2014 р.); Президії ВГО Української Академії Наук (протокол № 14-01-24 від 24 січня 2014 р.)

Шеф-редактор –

В. П. Андрущенко,
д-р філос. наук, проф., член-кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор –

В. М. Вашкевич, д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори –

В. І. Гончаров, д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
О. П. Кивлюк, д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. В. Кривошея, д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
І. М. Предборська, д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ)

Відповідальний секретар –

В. Б. Халамендик, д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Рецензенти: **М. І. Панчук**, д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

М. Т. Степико, д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
І. Г. Онищенко, д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Н. В. Коваленко, д-р соц. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна рада:

В. П. Андрущенко – д-р філос. наук, проф., член-кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. М. Вашкевич – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. Б. Євтух – д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
А. І. Зеленков – д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
В. Ф. Колесник – д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)
Р. Мирзаханян – д-р іст. наук, проф. (Вірменія, Єреван)
М. І. Михальченко – д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України
(Україна, Київ)
В. Ф. Солдатенко – д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)

Редакційна колегія:

З соціологічних наук:

В. А. Бурляєва – д-р соц. наук, проф. (Росія, Невинномиськ)
О. М. Дікова-Фаворська – д-р соц. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Т. А. Жижко – д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
С. В. Лапина – д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Л. Л. Макаренко – д-р пед. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Ю. В. Романенко – д-р соц. наук, проф. (Україна, Київ)
Ю. І. Яковенко – д-р соц. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З історичних наук:

І. Н. Войцехівська – д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Б. М. Гончар – д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
І. І. Дробот – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
М. А. Журба – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Г. Г. Лазько – д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
В. П. Михайлюк – д-р іст. наук, проф. (Україна, Луганськ)
А. Миколайчук – д-р хабілітований (історія), проф. (Польща, Познань)
Т. А. Стоян – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Л. М. Чернега – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Ю. І. Шаповал – д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

В. Г. Акоюн – д-р філос. наук, ст.н.с. (Україна, Київ)
О. О. Базалук – д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
В. П. Бех – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Г. І. Волинка – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. Г. Воронкова – д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Е. М. Герасимова – д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім.
М. П. Драгоманова)
В. О. Жадько – д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
С. В. Куцупал – д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
В. І. Муляр – д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)
О. Ф. Онїтко – д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
С. Тецлав – д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгош)
М. М. Прохоров – д-р філос. наук, проф. (Росія, Нижній Новгород)
О. Б. Скородумова – д-р філос. наук, проф. (Росія, Москва)
О. В. Уваркіна – д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
С. М. Яшанов – д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Б. І. Андрусишин – д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
О. В. Бабкіна – д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
К. В. Балабанов – д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
І. М. Варзар – д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
В. А. Войналович – д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
М. С. Іванов – д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
В. О. Котигоренко – д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
І. Л. Морозов – д-р політ. наук, проф. (Росія, Волгоград)
О. В. Попова – д-р політ. наук, проф. (Росія, Санкт-Петербург)
С. Ю. Римаренко – д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
В. Л. Савельєв – д-р іст. наук
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Гілея : науковий вісник : збірник наукових праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ПП “Видавництво “Гілея”, 2014. – Вип. 82 (№ 3). – 484 с.

Концепція вісника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики наукового видання охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

**ГІЛЕЯ – в стародавні часи територія лісової Скіфії між Борисфеном (Дніпром) і Гіпанісом (Південним Бугом). Рештки цієї “лісової квітки” залишилися до теперішнього часу на території Миколаївської та Херсонської областей. (Докладніше див. : Геродот. Історія. IV. – С. 16-25)*

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileva.org.ua

[E-mail: gileva.org.ua@gmail.com](mailto:gileva.org.ua@gmail.com)

Див. також: сайт Національної бібліотеки України

імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірка "Гілея: науковий вісник" в УКРАЇНІ

ВІННИЦЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Вінницький національний технічний університет)
керівник **С. Г. Денисюк**, доктор політичних наук
e-mail: svitlana.denisvuck@yandex.ua

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара)
керівник **В. А. Вершина**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: mailto:vivi.dp@mail.ru

ДОНЕЦЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Донецький національний університет)
керівник **О. В. Андрієнко**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

ЗАПОРІЗЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Запорізький національний технічний університет)
керівник **Є. О. Ємельяненко**, кандидат філософських наук
e-mail: gileya_zaporizhzhva@ukr.net

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ)
керівник **Г. О. Дичковська**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: go_osmomyi@ukr.net

ПОДІЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський)
керівник **І. А. Колосюк**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

ЛУГАНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м. Луганськ)
керівник **В. П. Михайлюк**, доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

ЛЬВІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Національний університет "Львівська політехніка")
керівник **І. В. Карівець**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

МАРІУПОЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Маріупольський державний університет)
керівник **А. М. Дегтеренко**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: degterenko777@ukr.net

МИКОЛАЇВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського)
керівник **С. С. Макаруч**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор **К. О. Шкуренко**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

ОДЕСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник **П. І. Барвінська**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

ПОЛТАВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Полтавський факультет Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого)
керівник **С. В. Куцєпал**, доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepai@rambler.ru

СЕВАСТОПОЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Севастопольський національний технічний університет)
керівник **П. Т. Фіров**, кандидат історичних наук, доцент
тел.: 8 068 925 74 57

СІМФЕРОПОЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Кримський економічний інститут Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана)
керівник **О. Д. Попов**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: popalex79@mail.ru

ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
керівник **А. Б. Кліш**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriv@ukr.net

УМАНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)
керівник **І. І. Кривошея**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: kii1969@mail.ru

ХАРКІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут")
керівник **І. В. Владленова**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: vladlenova@email.ua

ЧЕРКАСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)
керівник **Є. О. Васильчук**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

ЧЕРНІГІВСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник **О. В. Тополь**, доктор філософських наук, доцент
e-mail: topololga@ukr.net
координатор **С. М. Горобець**, молодший науковий співробітник
e-mail: olen-q@yandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО

збірка "Гілея: науковий вісник" в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)
керівник **М. А. Махмудов**, доктор філософії
e-mail: matlabm@yandex.com
координатор **Р. Рагімлі**, науковий співробітник
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірка "Гілея: науковий вісник" в БІЛОРУСІ

(Академія управління при Президентові Республіки Білорусь, м. Мінськ)
керівник **С. М. Алейнікова**, кандидат соціологічних наук, доцент
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru

(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)
керівник **Г. В. Шостак**, кандидат педагогічних наук
e-mail: shostak1964@brest.by

(Гомельський державний університет імені Франциска Скорини, м. Гомель)
керівник **М. М. Мезга**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірка "Гілея: науковий вісник" в ПОЛЬЩІ

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)
керівник **Р. Димчик**, доктор, викладач
e-mail: dymczyk@wp.pl

(Інститут історії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові)
керівник **Н. Моравець**, доктор, викладач
e-mail: mornor@wp.pl

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірка "Гілея: науковий вісник" в РОСІЇ

(Російський державний соціальний університет, м. Москва)
керівник **Т. І. Коваль**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: koti-89@mail.ru

(Кубанський державний університет, м. Краснодар)
керівник **С. М. Бородіна**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sve9506@yandex.ru

(Самарський юридичний інститут, м. Самара)
керівник **А. Г. Іпполітова**, кандидат культурології, доцент
e-mail: ippolitovaag@rambler.ru

(Технічний інститут Північно-Східного федерального університету імені М. К. Аммосова, м. Нерюнгри, Якутія)
керівник **О. Р. Авілова**, кандидат філологічних наук, доцент
e-mail: lana-tem@mail.ru

(Челябінська державна академія культури та мистецтв, м. Челябінськ)
керівник **О. Ю. Павлова**, кандидат культурології
e-mail: astra861@rambler.ru

Genocide [Electronic resource]. – Access: <http://www.hrweb.org/legal/genocide.html>.

8. Conquest, Robert. The Harvest of Sorrow: Soviet Collectivization and the Terror-famine. – Oxford: Oxford University Press, 1987 – 411 p.

9. Col'ba S. SCVU – Komisija Golodovogo Genotsydu v Ukraini 1932-1933 / S. Col'ba // Materialy Pjatogo Svitovogo Conresu Vil'nykh Ukrajintiv 1988. – Toronto-New-York-London, 1993. – S. 288-310.

10. Lysty z Kharkova. Golod v Ukraini tan a Pivnichnomu Cavcazi v povidomlenn'ah italijs'kyh dyplomativ, 1932-1933 roky / Italijs'kyj in-t kul'tury v Ukraini / Jurij Shapoval (nauk. red. ukr. vyd.), Andrea Graziosi (upor'adkuv. ta vstup. st.), Marjana Prokopovych (per. z ital.), Nicola Franco Balloni (peredm.). – Kh.: Folio, 2007. – 256 s.

11. Holodomor v Ukraini 1932-1933: bibliographichnyj pokazhchyk / red. col.: S. V. Kul'chytskyj, O. F. Botushans'ka, V. Motyka; Upojadn.: L. M. Burjan, I. E. Rikun. Odes'ka derzhavna naukova biblioteka imeni M. Gor'kogo; Instytut istoriji Ukrainy NAN Ukrainy; Fundatsija ukrajinoznachchykh studij Avstraliji. – Odesa; L'viv: Vud-vo M. P. Kots, 2001. – 664 s.

12. 33-j: golod: Narodna Knyga-Memorial / Uporjad.: L. B. Kovalenko, V. A. Man'ak. – K.: Rad. pismennyk, 1991. – 584 s.

13. Zelenin I. E., Ivnikskij N. A. (Moskva), Kondrashyn V. V. (Penza), Oskolkov E. N. (Rostov-na-Donu). O golode 1932-1933 godov I ego otsenke na Ukraine // Otechestvennaja istorija. – 1994. – No 6. – S. 256-262.

14. Holova SBU nazvav tochnu kil'kist' zhertv Holodomoru, Kyiv, 14 sitchn'a 2010 roku [Electronic resource]. – Access: <http://photo.ukrinform.ua/ukr/current/photo.php?id=308364>.

Holovchenko V. I., Doctor of Political Sciences, Professor, Senior Researcher of International Relations Institute of Kyiv National Taras Shevchenko University, Holovchenko@ukr.net

Holodomor of 1932-1933 in historical memory and national

The article analyzes place of the Ukrainian Holodomor 1932-1933 in historical and national memory, both within the Ukrainian state and in the Diaspora; studies out significance of national consciousness' level and patriotism for the successful construction and development of the modern state; special attention is given to comparative analysis of highlighting the tragedy of Holodomor in the western media and at national level; outlines the circumstances of the term "genocide" emergence in international legal practice; reveals the reasons of addressing the political and scientific community of the West to the problems of famine in Soviet Ukraine. Application of the problem-chronological approach and structural-functional analysis made it possible to conclude that Holodomor will forever remain one of the most acute and painful problems of Ukrainians – in the political, scientific and moral-psychological sense.

Keywords: genocide, famine, historical memory, collectivization, repression.

Головченко В. И., доктор политических наук, профессор, старший научный сотрудник Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Holovchenko@ukr.net

Голодомор 1932-1933 гг. в исторической и национальной памяти

Анализируется место Голодомора в Украине 1932-1933 гг. в исторической и национальной памяти, как внутри Украинского государства, так и в диаспоре; выясняется значение уровня национального сознания и патриотизма для успешного строительства и развития современной государственности; отдельное внимание уделено коллатеральному анализу освещения трагедии Голодомора в западных средствах массовой информации и на государственном уровне; очерчены обстоятельства появления термина "геноцид" в международно-правовой практике; раскрыты причины обращения политической и научной обществности Запада к проблематике голода в советской Украине. Использование проблемно-хронологического подхода и структурно-функционального анализа сделало возможным прийти к выводу о том, что Голодомор навсегда останется одной из наиболее острых и болезненных проблем украинцев – в политическом, научном и морально-психологическом смысле.

Ключевые слова: геноцид, голод, историческая память, коллективизация, репрессии.

* * *

УДК 94(477)“1945/1952”:378

Лук'яненко О. В.

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри культурології, Полтавський національний педуніверситет імені В. Г. Короленки (Україна, Полтава), lukyaneenko.ov@gmail.com

БРАКОВАНИ ОЛІВЦІ ВІД УКРМУЗТРЕСТУ ТА ДРОВА ЗА 300 КІЛОМЕТРІВ: МАТЕРІАЛЬНІ ТРУДНОЩІ ПОВОЄННИХ ПЕДІНСТИТУТІВ УРСР

Проїлюстровано рівень матеріально-технічного забезпечення педінститутів УРСР повоєнного періоду (1945–1952 рр.). Застосування методу контент-аналізу педагогічної преси дозволило з'ясувати ступінь задоволення освітянами умов роботи та проживання; відслідкувати співвідношення скарг на повсякденний побут та захоплення радянською відбудовою ходою. Метод реконструкції повсякдення дозволив відтворити атмосферу життя у холодних студентських гуртожитках та на парах із наявним реманентом – чорнилами, олівцями та бракованими перами. На основі методу включеного спостереження зроблена оцінка ставлення освітян до системи державного забезпечення літературою, обладнання майстерень, сприяння відбудові вишів. У ході дослідження виявлено розбіжності у директивах Міносвіти та їхнім утіленням у життя місцевими функціонерами. Характерним явищем для повоєнної України були факти низької якості товарів ужитку, справжене виснаження освітян в умовах карткової системи та неймовірно високий рівень оптимізму студентів та викладачів.

Ключові слова: педагогічний інститут, матеріальна база, студенти, викладачі, повсякдення, повоєнна Україна.

Після того, як хвиля Великої війни покотилася із зруйнованої України назад до Європи, почалося поступове налагоджування повсякдення країни, пошматованої мілітарними діями. На часі постало й відновлення вищої педагогічної школи УРСР. Із 1943 р. освітяни приступили до підготовки гідної професійної зміни. Проте, оголосити про відкриття навчальних закладів було набагато простіше, ніж одразу забезпечити їм належний рівень роботи. Війна ще тривала, а промисловість країни ще не стала на демілітаризовану колію.

За два роки по Перемозі, 8 лютого 1947 р., Колегія Міносвіти була змушена констатувати надто низький рівень матеріально-технічного забезпечення студентів педвузів [1]. А від цього залежало й утілення у життя усіх планів урядовців по реформуванню вищої освіти учителів. Так, у педагогічній пресі другої половини 1940–х тривали дискусії з приводу необхідності посилення самостійної роботи молоді. Та вони виглядали пустопорожніми балачками через матеріальну кризу вишів. Головним чином, ця ідея страждала, бо всі без виключення педінститути не могли самотужки розв'язати проблему забезпечення приладдям навчальних лабораторій. І якщо просте обладнання студенти з викладачами виробляли на місцях, то складні прилади лише снилися майбутнім учителям. Трест наочних приладів Міносвіти зовсім не постачав їх. Не дивно, що у такому режимові заклики Міносвіти по переформатуванню освіти на посилення самостійної роботи молоді, знаходили викривлене втілення у життя. Здебільшого викладачі обмежувалися згадкою про те, як працювати з книгою на початку лекційного курсу [2].

Та й тут народжувалася нова проблема: видавництва майже не видавали підручників для педвиші; не було й достатньої кількості навчальних програм. Наприклад, у Ніжині 1945 р. не було програм з педагогіки, старослов'янської мови та з західної літератури; а в Умані були відсутні програми з нової історії, географії й історії СРСР [2]. Колегія Міносвіти прикро констатувала, що у 18 педінститутах на 31 учительському інституті 1947 р.

були відсутні не лише посібники, а й програми з історії української мови [12]. Проблему дещо знімали постійні консультації та організації тематичних гуртків. Проте, якщо в Уманському педінституті це було гарною традицією, в інших вишах не прагнули навіть до такої панацеї від наслідків матеріальної кризи [2].

Для підготовки методично озброєних учителів бракувало й стабільних підручників середніх шкіл у вишах. Якщо окремі бібліотеки і мали шкільні книги, то вони або ж уже не використовувалися взагалі, або ж “ходили” уже лише в окремих навчальних закладах [4]. Так, особливо сутужно з книжками було у Черкаському педінституті навіть за 7 років по війні. У 1952 р. молодь не мала доступу е лише до книжок з курсу середньої школи; бракувало навіть підручників з педагогіки. На кількості студентів їх було лише кілька десятків! Та й ті не відповідали тогочасним вимогам. За браку профільної літератури порятунку шукали у педагогічній пресі. Та матеріальна скрута змушувала освітян Черкас жалітися, що тисячний колектив вишу у них була змога виписувати лише 1 прим. журналу “Радянська школа” та 2 прим. журналу “Советская педагогика”, не то що мріяти, аби студенти одержували повний комплект програм і підручників середньої школи, вступивши до вузу [13].

Одразу по війні освітяни та студенти не мали навіть “інструментів” для роботи. Учителям не вистачало олівців та ручок. Так, 1945 р. олівці для потреб освіти виготовляла Слов’янська фабрика. Однак, вона робила це з перебоями: не було то фарби на покриття олівців, то грифелів, то лісу. Того рік фабрика мала випустити для потреб УРСР 1 млн. освітянам. А дала лише 200 тисяч. Коли ж продукцію все ж доставляли освітянам, вона часто була дефектною. Та низьку якість олівців важко було відслідкувати. Підприємства як навмисне виготовляли олівці без маркування виробника. Наприклад, 1945 р. до Києва надійшло 30 тис. олівців без марки. Вони усі були не просто товсті та не покриті фарбою, а взагалі були не шкільного типу: грубі, мали квадратний грифель і були розраховані радше на теслярів. Так само скрутно було і з перами для письма. Горезвісна Слов’янська фабрика 1945 р., недовиконавши замовлення на олівці, випустила більше пер: замість 3 млн. 802 тисячі, дала 2 млн. Та кількість поступилася якості: пера також були неякісними, дряпали папір. Та й просте перо нічого не вартувало, для нього 1945 р. в УРСР важко було знайти ручки та чорнила з чорнильницями. До честі радянської промисловості, каламарів фабрики виготовили у достатній кількості, але вони просто залежувалися на складах. Так, Биківський завод Наркомату легкої промисловості 1945 р. тримав 300 тис. чорнильниць на складах, а з Червоноармійського заводу для освітян хоч і відвантажили 40 тис. порцелянових невиливайок, та уся партія була побитою [14].

За рік ситуація не покращилася. Уже згадувана Слов’янська фабрика Міністерства місцевої промисловості так само виробляла шкільні олівці з величезною затримкою. У 1946 р. вона повинна була видати 15 млн. приладів для письма, дала лише 3 млн. олівців. Та й після усіх нарікань якість залишилася тією ж. Розмір олівців був явно не учнівський, уполовину менший від нормального; грифель був твердий, швидко ламався та рвав папір. Хоча, питання якості олівців

знімалося саме собою, коли ставало відомо хто керував їхнім виготовленням. Фабрикою опікувався Укрмузтрест. Хоча, й здавалося б профільні Мінліспром та Укрлісопромспілка так само не дотягували за якістю у виготовленні ручок. Перше з 50 тисяч ручок 946 р. не дало жодної, а друга з 300 тис. ручок здала для шкіл та вишів лише 10 тис., та й ті виявилися непридатними – не пофарбованими та невідшліфованими [15].

Проблема поганого матеріального забезпечення у педінститутах полягала ще й у тому, що часто директиви урядовців так і залишалися лише “словами на папері” і не доходили до прямих виконавців. Так трапилось і з описаною вище постановою Колегії Міністерства освіти від 8.02.1947 р. про поліпшення матеріального становища студентів педінститутів. За 5 місяців, у серпні того ж року, начальник Управління робітничого і студентського постачання так само звітував Міністрові освіти П. Тичині про незадовільний стан забезпечення студентів педвузів. У країні так і не була розгорнута мережа їдалень та майстерень, не за призначенням використовувалися державні асигнування; незадовільною була й робота допоміжних господарств, що мали б поліпшити харчування студентів. У 1947 р. урядовці відзначали й незабезпеченість студентів промисловим крамом. Багато в чому це було загальнодержавним явищем в умовах талонної системи. Проте, на місяць розподіл талонів між студентів проводився безконтрольно. Відділи постачання в областях захопилися не розподілом, а торгівлею. Бідним в усіх значеннях цього словами студентам вони продали товари на суму у 900 тис. крб. Багато хто з молодих людей, опинившись у скруті, позбавлений можливості придбати собі найелементарніші речі та продукти, кидав освіту. У такій ситуації Міносвіти пропонувало провести децентралізовану заготівлю овочів, фруктів і продуктів харчування та пильніше зберігати продукти із допоміжних господарств вишів. Принаймні, успішні приклади Київського та Вінницького педінститутів спонукали до малювання позитивної перспективи [3].

Після війни у холод кидало не лише від неможливості працювати. У станіла вишів реально було морозно. Освітян 1948 р. продувало через поганий ремонт у Ворошиловградському педінституті [5]. Без палива того ж року працювали Умань та Ніжин. Інколи дрова для обігріву вишів доводилося везти через пів України. Так, Ніжинський педінститут забирав їх із с. Добрянське на Сумщині (майже за 350 км!), а Бердичівський учительський мав перевезти дрова за 145 км із Овруцького району. Не дивно, що виші довго не могли зігріти студентів, бо знайти транспорт для перевезення палива у повоєнній державі було не менш складно, ніж виклопотати самі дрова для інституту [4].

Через недосконалість системи забезпечення паливом студенти не могли зігрітися у зимові холоди. Інколи не допомагали і теплі ковдри, бо Укршкілпостач погано знав потреби гуртожитків педвузів. Так, навіть 1950 р. він нерівномірно постачав м’який інвентар. Наприклад, на 400 місць в гуртожитку Черкаського педінституту виділили 1 тис. 122 простирадла, 1 тис. 331 наволочку й лише 100 подушок та 284 ковдри [16].

Однак, не слід думати, що післявоєнна вища педагогічна школа уповні була голою, босою та відкинутою на роки назад за своїм матеріально-

технічним забезпеченням. Навпроти, окремі виші після війни розбудувалися, стали заможнішими та розвинутішими. Скажімо, Київський педінституту у 1941 р. мав 5 факультетів на 7 спеціальностей. Уже 1949 р. у його складі діяли 8 факультетів на 15 спеціальностей, серед яких з'явилися нові: іноземна мова, тифлопедагогіка, сурдопедагогіка тощо. У його стінах вчилися 2 тис. студентів – це на 80% більше, ніж до війни [6]. У столичному педінституті уже 1947 р. поновили свою діяльність їдальня, буфет, 4 гуртожитки на 850 осіб, а у кабінетах з'явилося нове устаткування та література [10]. У 1950 р. у КДПІ уперше було введено навчальне кіно на II курсі усіх факультетів, а студенти почали опановувати методику та техніку використання кіно у спеціально обладнаному кабінеті педагогічної кінематографії з власною фільмотекою [11].

Покращувалося життя не лише у столиці, але й окремих провінційних педінститутах. Так, Ніжинський педагогічний розпочав роботу в листопаді 1943 р. із 643 студентами та лише 27 викладачами [8]. Уже 1945 р. колишній історико-філологічний факультет князя Безбородька відновив бібліотеку, у яку німецькі сапери заклали 12 мін з метою знищення; почав відновлювати Гоголівський музей, з якого німецькі окупанти зробили казарму, знищивши частину дорогих експонатів [7; 9]. Потужних обертів набула й комплектація Черкаського вишу. На провідний факультет – фізики і математики – завезли нове обладнання для лабораторій, придбали нові верстати для експериментів, студентів навчали фотографувати та монтувати радіоприймачі. А для відкритого 1950 р. факультету фізичного виховання і спорту обладнали власний спортивний зал. Хоча варто зробити ремарку: більшість змін відбувалися з докладанням сил викладачів та студентів педінститутів. Влада залишалася лише ініціатором, який після гарного личу продовжував встояти осторонь. І майже всі змальовані здобутки Черкаського вишу були плодами рук місцевих освітян, а відділ будівництва Міносвіти не допомагав навіть будівельними матеріалами: ні Київський обласний, ні Черкаський міський планові відділи не приклали зусиль до завершення повоєнної відбудови педінституту [16].

Радянське суспільство пройшло надприродні випробування у Другій світовій війні. Та не менший героїзм довелося продемонструвати людям у повоєнні роки. Підняти з колін зруйновану країну означало чи не наново розбудувати всю систему народного господарства. Колективи педінститутів на собі відчули усі негаразди повоєнного дефіциту, бракоробства та бюрократичної тяганини, коли почали відроджувати навчальні заклади. За вісім повоєнних літ вони так і не змогли уповні подолати усі матеріальні труднощі. Принаймні, їхнє повсякдення доби “відлиги” демонструє, що чи не до середини 1950-х рр. студенти та викладачі так і продовжували відбудовувати, мерзнути, не доїдати, брати хабарі, аби вижити, та боротися за настання доби комунізму.

Список використаних джерел

1. У Міністерстві освіти УРСР // Радянська освіта. – 14 лютого 1947. – № 7. – С. 2.
2. Роботу педвузів – на вищий рівень // Радянська освіта. – 22 серпня 1946. – № 38. – С. 1.
3. У Колегії Міністерства освіти УРСР // Радянська освіта. –

22 серпня 1947. – № 35. – С. 2.

4. У колегії Міністерства освіти УРСР // Радянська освіта. – 30 липня 1948. – № 31. – С. 4.

5. У Міністерстві освіти УРСР // Радянська освіта. – 12 серпня 1949. – № 33. – С. 1.

6. Чамата П. Підготовляти висококваліфікованих педагогів // Радянська освіта. – 25 січня 1949. – № 4. – С. 4.

7. Даденков М. З історії інституту // Радянська освіта. – 16 листопада 1945. – № 51. – С. 2.

8. Кузнецов Д. Знаменний ювілей // Радянська освіта. – 16 листопада 1945. – № 51. – С. 2.

9. Мисник П. Імені М. В. Гоголя // Радянська освіта. – 16 листопада 1945. – № 51. – С. 2.

10. У педвузах УРСР // Радянська освіта. – 5 вересня 1947. – № 36. – С. 2.

11. Чайковська П. Студенти вивчають навчальне кіно // Радянська освіта. – 24 червня 1950. – № 25. – С. 4.

12. У Колегії Міністерства освіти УРСР // Радянська освіта. – 14 листопада 1947. – № 46. – С. 4.

13. Мойсеєнко М. Про викладання педагогіки // Радянська освіта. – 15 листопада 1952. – № 46. – С. 4.

14. Шуренко М. Є пера... та нема ручок // Радянська освіта. – 14 вересня 1945. – № 41. – С. 1.

15. Ільїна С. Де ж олівці і ручки? // Радянська освіта. – 25 липня 1946. – № 34. – С. 1.

16. Кобиляцький І. Справа честі колективу інституту // Радянська освіта. – 1 липня 1950. – № 26. – С. 2.

References

1. U Ministerstvi osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 14 ljutogo 1947. – № 7. – S. 2.
2. Robotu pedvuziv – na vyshhyj riven' // Radjans'ka osvita. – 22 serpnja 1946. – № 38. – S. 1.
3. U Kolegii' Ministerstva osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 22 serpnja 1947. – № 35. – S. 2.
4. U kolegii' Ministerstva osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 30 lypnja 1948. – № 31. – S. 4.
5. U Ministerstvi osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 12 serpnja 1949. – № 33. – S. 1.
6. Chamata P. Pidgotovljaty vysokokvalifikovanyh pedagogiv // Radjans'ka osvita. – 25 sichnja 1949. – № 4. – S. 4.
7. Dadenkov M. Z istorii' instytutu // Radjans'ka osvita. – 16 lystopada 1945. – № 51. – S. 2.
8. Kuznjecov D. Znamennyj juvilej // Radjans'ka osvita. – 16 lystopada 1945. – № 51. – S. 2.
9. Mysnyk P. Imeni M. V. Gogolja // Radjans'ka osvita. – 16 lystopada 1945. – № 51. – S. 2.
10. U pedvuzah URSR // Radjans'ka osvita. – 5 veresnja 1947. – № 36. – S. 2.
11. Chajkovs'ka P. Studenty vyvchajut' navchal'ne kino // Radjans'ka osvita. – 24 chervnja 1950. – № 25. – S. 4.
12. U Kolegii' Ministerstva osvity URSR // Radjans'ka osvita. – 14 lystopada 1947. – № 46. – S. 4.
13. Mojszejenko M. Pro vykladannja pedagogiky // Radjans'ka osvita. – 15 lystopada 1952. – № 46. – S. 4.
14. Shurenko M. Je pera... ta nema ruchok // Radjans'ka osvita. – 14 veresnja 1945. – № 41. – S. 1.
15. Il'ina S. De zh olivci i ruchky? // Radjans'ka osvita. – 25 lypnja 1946. – № 34. – S. 1.
16. Kobyljac'kyj I. Sprava chesti kolektivu instytutu // Radjans'ka osvita. – 1 lypnja 1950. – № 26. – S. 2.

Lukyanenko O. V., Ph.D. in History, Senior lecturer of cultural studies sub-department in V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukyaneneko.ov@gmail.com

Defective pencils from the Ukrainian musical trusts and wood for 300 kilometers away: the postwar financial difficulties of pedagogical institutes in the Ukrainian Soviet Socialist Republic

The article is intended to illustrate the level of logistical support of educational institutions of the Ukrainian Soviet Socialist Republic in the post-war period (1945–1952 yrs.). Application of the method of content analysis of educational periodicals allowed ascertaining educators' degree of satisfaction of working conditions and accommodation, it also helped to track the ratio of complaints to post-war life and capture the Soviet reconstruction pace. The method of everyday life reconstruction allowed recreating the atmosphere of the cold dormitories and the routine on lectures with existing implements – ink, pencils and defective pens. On the basis of participant observation was made the assessment of the attitude of teachers to the public system of literature providing, workshop equipping and reconstructing of universities. The

study found differences in the directions of the Ministry of Education and their embodiment in the life of local functionaries. Typical for the post-war Ukraine were goods of low quality, the true survival of educators in terms of rationing and the incredibly high level of optimism of educators.

Keywords: Pedagogical Institute, material resources, students, teachers and everyday life, the post-war Ukraine.

Лукьяненко А. В., кандидат исторических наук, старший преподаватель кафедры культурологии, Полтавский национальный педагогический институт им. В. Г. Короленко (Украина, Полтава), lukyaneneko.ov@gmail.com

Бракованные карандаши от Укрмузтреста и дрова за 300 километров: материальные трудности послевоенных пединституты УССР

Проиллюстрировано уровень материально-технического обеспечения педагогических институтов УССР в послевоенный период (1945–1952 гг.) Применение метода контент-анализа педагогической периодики позволило выяснить степень удовлетворенности педагогами условиями работы и проживания; отследить соотношение жалоб на послевоенный быт и увлечение советским восстановительным движением. Метод реконструкции повседневности позволил воссоздать атмосферу жизни в холодных студенческих общежитиях и на парах с имеющимся инвентарём – чернилами, карандашами и бракованными перьями. На основе метода включённого наблюдения была произведена оценка отношения преподавателей и студентов к системе государственного обеспечения литературой, оборудованию мастерских, содействию восстановления вузов. В ходе исследования выявлены расхождения в директивах Министерства образования и их воплощением в жизнь местными функционерами. Характерным явлением для послевоенной Украины были факты низкого качества товаров обихода, настоящее выживание педагогов в условиях карточной системы и необычайно высокий уровень оптимизма студентов и преподавателей.

Ключевые слова: педагогический институт, материальная база, студенты, преподаватели, повседневность, послевоенная Украина.

* * *

УДК 577.3:612.14

Майдебуря О. П.
кандидат біологічних наук, доцент, докторант, НУБіП
(Україна, Київ), siteparig@mail.ru

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ РАДІОБІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ХАРКОВІ ТА ПОЧАТКОВИЙ ПЕРІОД ЇХ СТАНОВЛЕННЯ

Метою роботи було проведення історіографічного аналізу формування досліджень медичної радіобіології та початкового періоду їх становлення у Харкові. Застосовували методи історико-наукового аналізу за принципами історизму, об'єктивності та системності.

У 1896 р. було започатковано співпрацю фізиків Харківського технологічного інституту та професорів медичного факультету Імператорського харківського університету, яка увінчалась чередою радіобіологічних досліджень і початковим етапом розвитку медичної радіобіології у Харкові. У розвитку рентгенологічних та радіобіологічних досліджень велику роль відіграли наукові товариства. Неоцінним внеском була діяльність Товариства медицини і гігієни в пам'ятешольному університеті та Харківського медичного товариства. Велика заслуга у розвитку рентгенології та радіобіології належить С. П. Григор'єву. За його ініціативою у 1920 р. у Харкові була організована перша в СРСР Рентгенівська академія, яка стала центром радіобіологічних досліджень.

Таким чином, розвиток радіобіологічних досліджень у Харкові бере початок з Імператорського Харківського університету. Неоцінний внесок мала діяльність Товариства медицини і гігієни та Харківського медичного товариства. Подальший розвиток пов'язано з діяльністю Всеукраїнської рентгенівської академії.

Ключові слова: історія радіобіології, медична радіобіологія, іонізуюче випромінювання, рентгенівські промені.

Основним завданням будь-якої науки є осмислення шляхів свого розвитку та розкриття закономірностей руху. Дослідження історичних витоків виникнення, становлення та розвитку медичної радіобіології як складової частини радіобіології та вивчення наукової спадщини вітчизняних учених – радіобіологів має поліпшити дослідницьку справу вивчення історичного внеску наукових колективів, окремих учених у розвиток радіобіології в Україні.

Звістка про відкриття В. К. Рентгеном іонізуючого випромінювання швидко дісталася Російської імперії через три місяці його досліди повторили й розширили в університетах Одеси, Києва і Харкова. Згодом ці університети стали основою для утворення наукових центрів вивчення цього виду випромінювання. Неоднакові географічні, економічні й науково-методичні умови створення центрів зумовили різні пріоритети, направленість і наукову їх особливість. Першим офіційно було зареєстровано такий центр на території сучасної України у Харкові у 1920 р. Проте слід зазначити, що дослідження рентгенівських променів розпочали на Харківщині значно раніше – у 1896 р.

Про початок застосування в медицині рентгенівських променів писали М. І. Пилипенко [1–7], Є. Г. Русанова [8–11], Л. Д. Лінденбратен [12–16], Б. М. Варшавський [17] та інші дослідники, але в їхніх працях висвітлено розвиток рентгенології у Харкові в контексті розвитку медицини. Метою нашої статті є дослідження науково-методичних передумов становлення радіобіологічних досліджень у цьому регіоні.

Центром наукової думки Слобожанщини наприкінці XIX ст. був Імператорський Харківський університет, який стояв у витоків започаткування вищої освіти в регіоні і саме в цьому навчальному закладі було створено наукову основу для розвитку радіологічних і радіобіологічних досліджень. Перші дослідження фізичних характеристик радіоактивних сполук проводили на фізико-математичному факультеті університету професори кафедри фізики М. Д. Пильчиков, О. П. Шимко, О. К. Погорелко. Але через політичні події починаючи з 1884 р. наукове життя факультету, як і в цілому в університеті, прийшло в занепад. Небажання змиритися з політичним тиском на науково-виховний процес в Імператорському Харківському університеті спонукало фундатора наукової думки й організатора науково-дослідної та виховної роботи на кафедрі фізики талановитого вченого професора Миколи Дмитровича Пильчикова переїхати у 1894 р. до Одеси. У Новоросійському університеті на кафедрі фізики він вивчав природу X-променів і вплив на них фізичних чинників, досліджував природну радіоактивність солей радю і торію, виділив їхні іонізаційні, флуоресцентні й фотографічні властивості. Він був основоположником рентгенографії й рентгенології в Україні, під його керівництвом у 1896 р. почалося практичне застосування рентгенодіагностики в лікарнях Одеси.

Ще одного талановитого вченого, який займався радіологічними дослідженнями на кафедрі фізики Імператорського Харківського університету, професора Олександра Костянтиновича Погорелко (1848–1916) звільнили з роботи у 1884 р. за участь в політичному реакційному русі. Через рік йому запропонували місце у щойно відкритому Харківському технологічному інституті ректор В. Л. Кирпичов, який вирізнявся прогресивними поглядами. В інституті О. К. Погорелко обладнав фізичний кабінет, де продовжував дослідження рентгенівських променів і конструював перші рентгенівські апарати [19].

У розвитку досліджень іонізуючого випромінювання у Харкові велику роль відіграли наукові товариства.

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Саманцов О. П. Трудова міграція XIX ст. та її вплив на розвиток виробничих сил кам'яновугільної металургійної промисловості Південно-Східної України.....	5
Назаренко В. М. Артилерійські формування київського гарнізону (друга половина XVII–XVIII ст.): управління, організація, особовий склад.....	9
Воловик О. В. Вплив аномальних явищ природи на хід військових операцій на території Східної Європи ХУШ ст.....	13
Варивода К. С. Пріоритетні науки напрямки академіка В.Я. Данилевського в галузі електрофізіології (кінець XIX – 30 рр. XX століття).....	16
Вітковський С. І. Учений-гігієніст В. В. Удовенко (1881–1937 рр.) – видатний представник етосу української наукової інтелігенції.....	19
Березняк Я. В. Внесок земств Таврійської губернії в справі розвитку тютюництва та виноградарства регіону (кінець XIX – початок XX ст.).....	23
Католик А. В., Панченко В. І. Протиепідемічна діяльність земських зборів Чернігівської губернії у 1915–1917 рр.....	28
Деля О. В. "...Настанет период и нас, "бывших людей", будут уважать и будут считаться с нами": аспекти радянської соціальної політики 20–30-х років XX ст.....	32
Маркова С. В. Уніфікація свідомості сільських дітей засобами впливу ідеологічної та освітньо-виховної систем СРСР, УСРР у 1920-х – на початку 1930-х рр.....	34
Придибайло О. М. Голод 1921–1923 рр. серед національних меншин на українських землях.....	40
Ситнікова А. С. Сортно-насіневе управління Цукростесту (1921–1927 рр.): організаційний аспект.....	41
Головченко В. І. Голодомор 1932-1933 рр. в історичній і національній пам'яті.....	46
Лукашук О. В. Браковані олівці від Укрмузтресту та дрова за 300 кілометрів: матеріальні труднощі повоєнних педінститутів УРСР.....	53
Майдебуря О. П. Передумови формування радіобіологічних досліджень у Харкові та початковий період їх становлення.....	56
Васильчук Г. М., Бондаренко В. Г. Козацькі колабораціоністські формування на окупованих територіях України у 1941–1944 рр.....	61
Гула Р. В. Роль та місце радянського патріотизму в організації роботи евакуйованих підприємств на сході країни у 1941–1942 рр.....	66
Дем'яновський О. Ю. Діяльність галузевих науково-дослідних установ у контексті становлення теорії та методології вітчизняної плеїмінної справи.....	68
Гурбанова С. А. Становлення регіонального співробітництва Азербайджанської республіки і республіки Україна.....	71
Домбровська Л. М. Нормативне підґрунтя участі національних меншин у громадсько-політичній діяльності України в кінці 80-х – на початку 90-х років XX століття.....	74
Сокирська В. В. Російсько-український кордон: радянська спадщина сучасних проблем.....	79
Самойленко Т. І. Кінематограф – мистецтво XX століття.....	83
Лукашенко А. І. Полювання на Диявола та аналіз трансформації образу жінки в повсякденній історії Західної Європи.....	87
Назарлі А. Е. Злочини і безчиства XI Червоної Армії в Шамахінському повіті.....	91
Джус Ю. Я. Особливості процесу технологічного оновлення підприємств ФРН (1950-ті – 1970-ті рр.).....	94
Діденко В. Еволюція екологічного напрямку в культурній антропології США в кінці XX – на початку XXI ст.....	97
Гулієва Р. Б. Короткий огляд історії албанського етносу.....	101
Акберов Г. Розвиток національно-духовної цінності в першому періоді політичної діяльності Г.Алієва в Нахчівані.....	104
Богданова Т. Г. Британські інтереси на Далекому Сході наприкінці XIX ст.: економічний аспект.....	106
Серяков О. А. Історіографія реформи адвокатури 1864 р. в Російській імперії: стан наукової розробки теми.....	108
Зінченко П. В. Судові справи Київської судової палати як історичне джерело дослідження історії національних рухів у Російській імперії.....	111
Бірюкова Х. В. Російська Православна Місія в Кореї: до питання історіографії.....	115
Довган Ю. Л. Дослідження українського питання на Паризькій мирній конференції в українській історіографії.....	119
Підгайна Т. М. Суспільно-політична та науково-організаційна діяльність К.І. Осьмака (1890–1960) з розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні: історіографічний аспект.....	125
Постика І. О. Діяльність жіночих організацій на сторінках газет Західної України (1948–1953 рр.).....	129
Адамська І. Г. Графіка обкладинок і титульних сторінок української радянської медичної періодики 1920-х років.....	

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Філіпенко М. І. Функціоналізм та нейрофілософія: порівняльний аналіз дослідницьких стратегій.....	142
Коваль Т. І. Раціоналізм і гуманізм в сучасній світоглядній парадигмі.....	145
Компанієць Л. В. Ідея реінкарнації у просторі соціогуманітарного дискурсу.....	147
Філіппов В. Л. Проблема істини в смисловому полі картини світу.....	153
Євресва О. А. До питання про гуманістичну традицію.....	156
Ігнат'єв В. А. Енергійний дискурс некласичної онтології.....	158
Кузьміченко І. О. Майстерність: від іманентного до трансцендентного.....	162
Куценко В. В. Час як екзистенційний ресурс особистості.....	168
Отюцкий Г. П. Об'єкт інформаційної антропології: людина як інформаційна система.....	169
Додонова В. І. Цінність як складово-постнекласичної соціальної раціональності.....	173
Лаптінова Ю. І. Інтерактивні контакти як фактор параструктурності соціальності.....	176
Грекова В. С. Творчість та креативність: синкретичний зв'язок.....	180
Попович О. В. Соціалізація особистості як адаптація.....	183
Гойман О. О. Функції соціальної міфології (історико-філософський аспект).....	187
Марченко О. В., Бондаренко М. О. Ідея демократії в Україні: філософсько-правова рефлексія.....	192
Сила В. Г. Концепт громади: міждисциплінарний та соціально-філософський контекст.....	196
Коноваленко-Монзолевська Н. В. Філософське обґрунтування забезпечення свободи слова: "від критики ідеології" до "управління спільним".....	201
Попов В. Б. Диверсифікація суспільної макроеволюції: Східнохристиянська світосоціальність як еволюційний концептуальний дискрет. Стаття 1. Візантійський варіант.....	205
Годзь Н. Б. Проблеми медицини та футурології.....	209
Калуга В. Ф. Природа статі та її властивості в світлі езотеричного досвіду; роль ініціації в становленні статі.....	213
Богачов А. Л. Щодо концепції виживання.....	217
Владленова І. В. Вплив екстернальних й інтернальних факторів на трансформаційні процеси в науці.....	221
Гайворонюк Н. В., Приймак Б. І. Світогляд Василя Розанова в контексті етики благоговіння перед життям.....	225
Асадова М. Просвітницька діяльність Юсифзії Талибзаде.....	229
Колінько М. В., Скירתач В. М. Буття людини у період культурної трансформації (репрезентація концепції Е. Дюркгейма).....	232
Костильова Н. В. Формування "церковного міфу" про Л.Н. Толстого: православне осмислення його філософії і особистості.....	235
Кухарець Т. І. Суб'єкт та об'єкт бажання в філософії Гегеля.....	240
Мельник В. В. Екзистенціал самотності у філософській прозі Анатолія Федя.....	245
Туренко О. С. Зміна ракурсу страху в політичній філософії Ш.–Л. Монтеск'є.....	248

Політюк А. П. Становлення неформальної логіки: аналіз поглядів Р. Джонсона і Е. Блейра.....	251
Юрченко Л. І., Костенко А. А. Етика даосизму в контексті китайської культури.....	255
Домніч С. П. Міжкультурна комунікація як соціокультурний феномен: філософсько–антропологічний вимір.....	259
Макаренко Л. Л. Інформаційне суспільство як транслятор інформаційної культури: філософський аналіз.....	267
Лугуценко Т. В. Культурний простір і простір культур у сучасній інформаційній цивілізації.....	273
Сайтарли І. А. Тема "Едипа" у постмодерній філософії.....	279
Сенченко А. Я. Смысловая доминанта культуры: философский контекст.....	283
Поцюрко О. Ю. Дискурс національної свободи у творі "Історія Русів".....	288
Гарбар Г. А. Підготовка кадрів сфери туризму в контексті болонського процесу.....	292
Алієва М. Т. Становлення і розвиток диригентсько–хорового виконавства та диригентських кадрів в Азербайджані.....	296
Скородумова О. Б. Соціокультурні детермінанти стратегій "м'якої сили" в умовах інформаційної війни.....	300
Сладкевич Н. В. Філософсько–естетичний аналіз дизайну як форми масового мистецтва.....	303
Титар О. В. Етнічний та етичний вибір: філософсько–антропологічний вимір ідентичності.....	308
Меліков І. М. Культура діалогу культур як необхідність історії.....	311
Ісмаїлов І. А. Мистецтво Азербайджану в світових меридіанах в 80–х роках ХХ століття.....	315
Масасв М. В. Осмислення герменевтики символічної мови балету в світлі концепції парадигмальних образів і символів епох, цивілізацій і народів.....	319
Задоянчук О. О. Інформаційно–просвітницька діяльність Української Православної Церкви.....	323
Калужская Е. В. "Релігійність" сектантства в епоху постмодерну.....	327
Косач Т. М. Релігійно–філософський діалог між конфесіями про відродження унії на Україні.....	331
Полович В. М. Православна духовна (богословська) освіта в Україні: аналіз сучасних проблем.....	335
Сазонов Д. І. Наслідки прийнятої на Помісному соборі 1961 року реформи як культурологічної трагедії Росії.....	338
Соломаха І. Г. Співвідношення віри та розуму в працях давньоруських книжників.....	343
Рупова Р. М. Духовна традиція Східного християнства: соціально–філософський ракурс.....	347
Матвєєв В. О. Компаративно–філософський аналіз підходів східної та західної медицини до проблеми здоров'я людини.....	351
Моллаєва Е. А. Соціально–педагогічна значимість вдосконалення внутрішньосімейних стосунків для досягнення гендерної рівності.....	355
Воробієва Л. С. Еволюція класичної парадигми освіти.....	358
Утюж І. Г. Визначення методологічних основ класифікації освітніх парадигм.....	362
Пашков В. В. Ідеал освіченості й цілі післядипломної педагогічної освіти.....	367

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Виговська О. С. Державна інформаційна політика: концептуальні засади формування та розвитку.....	371
Бєбешко О. В. Причорномор'я в проєкції політики багатовекторності і нейтрального статусу України як моделі забезпечення безпеки.....	374
Денисюк С. Г., Савчук Є. Ю. Громадянське суспільство в Україні: проблеми і механізми розвитку.....	377
Куц Г. М. Специфіка електоральних пріоритетів виборців Харківщини: відлуння голодомору.....	381
Лозовий В. С. Інтернаціоналізація вищої освіти України: проблеми та перспективи.....	386
Конах В. К. Зарубіжний досвід функціонування друкованих та аудіовізуальних ЗМІ у контексті реформування медійної системи в Україні.....	388
Рафальський І. О. Самовизначення та самоорганізація.....	394
Матвійчук А. В. Самоврядні організації як елементи громадянського суспільства та принципи їх створення.....	397
Палагнюк В. О. Вплив безробіття на протестні настрої молоді.....	401
Климанська Л. Д. Специфіка політичного дискурсу соціальної проблеми.....	405
Риженкова Л. Структурна диференціація громадянського суспільства: партійна перспектива трансформаційних держав.....	409
Головчук О. В. Політичне телебачення: маніпулятивні прийоми та психологічний тиск.....	414
Гусейнова А. А. Конструктивістська концепція у зовнішній політиці.....	416
Костира І. О., Дікарев О. І. "PoliticaHermetica": "утопічний поворот" в політології, "культурний поворот" в міжнародних відносинах.....	419
Макаренко Л. П. Політична комунікація як визначальна складова демократичної політичної системи.....	425
Меженська О. В. Проблема державного перевороту в історії політичної думки.....	430
Шедяков В. Є. Можливості форсайт–програмування в реалізації завдань соціокультурної мобілізації.....	436
Пасічник Н. С. Еволюція американської політики щодо Куби за президентства Дж. Кеннеді.....	443
Худолій А. О. "Перезавантаження" риторики Б. Обами.....	447
Черник П. П. Україна–Канада: стан та перспективи сучасних міждержавних взаємин.....	453
Гайданка Є. І. Еволюція інституту президентства Польської Республіки у період постсоціалістичної трансформації.....	458
Дьомочко М. С. Вплив енергетичної складової на формування зовнішньополітичних пріоритетів Республіки Південний Судан.....	461
Капируля М. В. Ракетні програми Північної Кореї, Ірану, Пакистану та Сирії.....	468
Корюкалов М. В., Васильченко О. М. Австралія та КНР: вірні супротивники чи вимушені партнери?.....	471

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Масасв М. В. Духовне обличчя В. І. Вернадського як парадигмального символу в контексті культурологічного аналізу епістолярної спадщини. Рецензія на монографію: Берестовская Д. С. Духовный облик В. И. Вернадского: культурологический анализ эпистолярного наследия / Д. С. Берестовская, А. В. Синичкин. – Симферополь : ИТ "Ариал", 2013. – 212 с.....	475
--	-----

CONTENT

HISTORICAL STUDIENS

Samantsov A. P. Labour migration in the XIX and its influence on the development of the productive forces of coal metallurgical industry Southeast Ukraine.....	5
Nazarenko V. N. Artillery formations of Kiev garrison (second half of XVII–XVIII centuries): management, organization, personnel.....	9
Volovik O. V. The effect of anomalous phenomena in the course of military operations on the territory of Eastern Europe of the 18th century.....	13
Varyvoda K. S. Academician V. Ya. Danylevsky's scientific priority directions in electrophysiology field (end of XIX – 30-ies of XX century).....	16
Vitkovskiy S. I. The scientist and higienist V. V. Udovenko (1881–1937) – outstanding representative of Ukrainian scientific intelligence ethos.....	19
Bereznjak Y. V. Zemstv influence of Tauride province on development tobacco-growing and region of wine (end XIX – early XX).....	23
Katolyk A. V., Panchenko V. I. Antiepidemic Activity of Zemstvo Meetings of Chernihiv Guberniya during 1915–1917.....	28
Deliya O. V. “The time will come and “have-beens” will be respected and will take them into”: aspects of Soviet social policy 20–30th years.....	32
Markova S. V. Unification of consciousness of rural children by means of the impact of the ideological and educational system of the USSR and the Ukrainian SSR in the 1920s – early 1930s.....	34
Prydybaylo O. M. The famine of 1921–1923 years among national minorities in Ukrainian territory.....	40
Sytnikova A. S. Variety–seed management of Sugartrest (1921–1927): organizational aspect.....	41
Holovchenko V. I. Holodomor of 1932–1933 in historical memory and national.....	46
Lukyanenko O. V. Defective pencils from the Ukrainian musical trusts and wood for 300 kilometers away: the postwar financial difficulties of pedagogical institutes in the Ukrainian Soviet Socialist Republic.....	53
Maydeburu A. P. The background of formation of radiobiological studies in Kharkov and initial period of their becoming.....	56
Vasylichuk G. N., Bondarenko V. G. Cossack units collaborated with the enemy in the occupied territories of Ukraine in 1941–1944.....	61
Gula R. V. The role and place of Soviet patriotism in the organization of the evacuated enterprises in the east in 1941–1942.....	66
Demyanovskiy A. Yu. Activities of branch research institutions in the context of formation of the theory and methodology of native breeding work.....	68
Gurbanova S. A. Formation of regional cooperation of the Republic of Azerbaijan and the Ukraine.....	71
Dombrovska L. M. Normative base minority participation in political activity in Ukraine in the late 80's – early 90-ies of XX century.....	74
Sokirska V. V. Russian-Ukrainian border: the soviet legacy of contemporary issues.....	79
Samoylenko T. I. The cinema is an art of the XX century.....	83
Lukashenko A. I. Hunt on Devil and analysis of transformation of appearance of woman in everyday history of Western Europe.....	87
Nazarli A. A. Criminal and wifully of XI Red Army in Shamakha crash.....	91
DzhysYu. Ya. Features of the process of technological renovation of enterprises of FRG (1950s – 1970s).....	94
Didenko V. The evolution of ecological direction in the cultural anthropology in the United States at the end of XX – the beginning of XXI centuries.....	97
Guluyeva R. B. A brief overview of the history of Albanian ethnos.....	101
Akberov G. Developing of the national–moral values in Nakhchivan in the first time of the HeydarAliyev's political authority.....	104
Bogdanova T. G. The British interests on Far East at the end of XIX century: economical aspect.....	106
Sieriaikov A. A. Historiography of the bar reform in 1864 in the Russian Empire: scientific research results.....	108
Zinchenko P. V. Legal cases of the Kyiv Court chamber as a historical source of study of the national movements history in the Russian Empire.....	111
Biryukova K. V. Russian Orthodox Mission in Korea: to a historiography question.....	115
Dovgan Yu. L. Research of Ukrainian question at the Paris Peace Conference in Ukrainian historiography.....	119
Pidgayna T. M. K. I. Osmaka's political and scientifically–organizational activity (1890–1960) from development of agricultural skilled business in Ukraine: historiographic aspect.....	125
Postyka I. A. The activities of the women's organizations revealing on the pages of the Western Ukraine newspapers (1948–1953).....	129
Adamska I. G. The graphic of covers and title pages of Ukrainian Soviet medical periodicals in 1920 th	133
Volkova O. Yu. The history of secret organizations in the Russian (first quarter of XIX century) in the scientific heritage of Mykhailo Drahomanov.....	137

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Filipenko M. I. Functionalism and Neurophilosophy: Comparative Analysis of Research Strategies.....	142
Koval T. I. Rationalism and humanity in a modern world outlook paradigm.....	145
Kompaniets L. V. Idea of reincarnation in space of sociohumanization discourse.....	147
Filippov V. L. The problem of verity in the semantic field of the world picture.....	153
Evreeva O. A. The question of human istictradition.....	156
Ignatyev V. A. Energy discourse in nonclassical ontology.....	158
Kuzmichenko I. O. Skill: from immanent to transcendental.....	162
Kutsenko V. V. Time as an existential resource of the individual.....	166
Otyutsky G. P. The objectof information anthropology: human as the information system.....	169
Dodonova V. I. The value as component of social postnonclassical rationality.....	173
Laptnova Y. I. Interactive contacts as a factor of parastructural sociality.....	176
Grekoval V. S. Arts and Creativity: syncretic relationship.....	180
Popovych O. V. Person's socialization as adaptation.....	183
Goyman O. A. The functions of social mythology (modern Ukrainian context).....	187
Marchenko O. V., Bondarenko M. O. The idea of democracy in Ukraine: philosophical and legal reflection.....	192
Syla V. Hr. The Concept of Community: an Interdisciplinary and Socio–Philosophical Context.....	196
Konovalenko–Monzolevska N. V. The philosophical justification of the freedom of speech: “ideology critique” to “governing the commons”.....	201
Popov V. B. Diversization of socialmacroevolution: East–Christian worldsocietality as evolutionary conceptual discrete. Article I. Byzantian variant.....	205
Godz N. B. The problems of the Medicine and the Futurology.....	209
Kaluga V. F. Nature of sex and its features through esoteric experience; role of initiation in sex formation.....	213
Bogachov A. L. On the concept of survival.....	217
Vladienova I. V. Influence of external and internal factors on transformation processes in science.....	221
Gaivoronuk N. B., Pryjmak B. I. V. Rozanov's world–view in the context of ethics of the reverence for life.....	225
Asadova M. Educational activities Yusif ZiyaTalybzade.....	229
Kolinko M. V., Skyrtyach V. M. An exitance of a human in the period of the cultural transformation (representantion of the E. Durkheim concept).....	232
Kostyleva N. V. Creation of a “church of the myth” of L. N. Tolstoy: the Orthodox understanding of his philosophy and personality.....	235
Kuharets T. I. Subject and object of desire in Hegel's philosophy.....	240
Melnik V. V. Existential of loneliness in the phylosophical prose of Anatoliy Fed.....	245

Turenko O. S. Change the angle of fear in political philosophy S.–L. Montesquieu.....	248
Politiuk A. P. Informal Logic Formation: Looking into Ideas of Johnson and Blair.....	251
Yurchenko L. I., Kostenko A. A. Ethics of daosizm in the context of the Chinese culture.....	255
Domnich S. P. Intercultural communication as a socio-cultural phenomenon: philosophical–anthropological dimension.....	259
Makarenko L. L. Information society as translator of informative culture: philosophical analysis.....	267
Lugutsenko T. V. Cultural space and the space of cultures in modern civilization information.....	273
Sajtarly I. A. An "Oedipus" the mein the postmodern philosophy.....	279
Senchenko A. Ya. Semantic dominant of culture: the philosophical context.....	283
Potsyrko O. Y. The discourse of national freedom in the book "History of the Rus".....	288
Garbar G. A. Training of personnels of sphere of tourism is in context of Bologna process.....	292
Aliyeva M. T. Formation and development choir conductor performance and orchestral conducting training in Azerbaijan.....	296
Skorodumova O. B. Sociocultural determinants of "the soft power's" strategies in the conditions of an information war.....	299
Sladkevich N. V. Philosophical and Aesthetic Analysis of Design as a Form of Popular Art.....	303
Tytar O. V. Ethnic and ethic choice: philosophical–anthropological dimension of identity.....	308
Melikov I. M. Culture of dialogue of cultures as need of history.....	311
Ismailov I. A. Azerbaijan's art in the meridian of the world in 80s in the 20 th century.....	315
Masayev M. V. A study of hermeneutics of the symbolic language of the ballet in the light of conception of paradigm images and symbols of epochs, civilizations and nations.....	319
Zadoianchuk O. O. Information and education activities of Ukrainian Orthodox Church.....	323
Kaluzhskaya E. V. "Religiosity" sectarianism in the postmodern era.....	327
Kosach T. M. Religious–philosophical dialogue between confessions about the revival of the Union on Ukraine.....	331
Popovych V. M. Orthodox theological education in Ukraine, the analysis of current problems.....	335
Sazonov D. I. Consequences of the reforms adopted by the management of the parish local council in 1961 as a Russian cultural urological tragedy.....	338
Solomacha I. G. Relationship between faith and reason in the writings of ancient Rus scribes.....	343
Rupova R. M. Spiritual tradition of Eastern Christianity: social-philosophical perspective.....	347
Matveev V. O. A comparative philosophical analysisl of approaches of the eastern and western medicine to the problem of human health.....	351
Mollaeva E. A. Social significance of improving educational intrafamily relations to achieve gender equality.....	355
Vorobyova L. S. The evolution of the classical paradigm of education.....	358
Utyuzh I. G. Definition of methodological foundations classification educational paradigms.....	362
Pashkov V. V. The ideal goal of education and postgraduate education.....	367

POLITICAL SCIENCES

Vygovska O. S. The governmebtal information policy: conceptual basics of formation and development.....	371
Bebeshko O. V. Black Sea region in the projection of multi–vector policy and the neutral status of Ukraine as a security model.....	374
Denysiuk S. G., Savchuk E. Y. Civil society in Ukraine: problems and mechanisms of development.....	377
Kuts G. M. Specifics of voters' electoral priorities in Kharkiv region: echoes of the Holodomor.....	381
Lozovyi V. S. Internationalization of higher education Ukraine: problems and prospects.....	386
Konakh V. K. International experience of printed and audiovisual media in the context of media system reform in Ukraine.....	388
Rafalsky I. O. Self-determination and self-organization.....	394
Matviychuk A. V. Self-governing organizations as a part of the civil society, and the principles of their creation.....	397
Palagniuk V. A. The impact of unemployment on youth's protest moods.....	401
Klymanska L. D. The Specificity of the political discourse of social problem.....	405
Ryzhenkova L. Structural differentiation of civil society: party perspective of transformational states.....	409
Golovchuk O. V. Political television: manipulative techniques and psychological pressure.....	414
Huseynov A. A. Constructivist concept in foreign policy.....	416
Kostyrya I. A., Dikarev A. I. "Politica Hermetic": "utopian turn" in political science, "cultural turn" in international relations.....	419
Makarenko L. P. Political Communication as a Defining Component of a Democratic Political System.....	425
Mezhenskaya O. V. The problem of a coup in the history of political thought.....	430
Shedyakov V. E. Foresight programming opportunities in realizing the tasks of socio-cultural mobilization.....	436
Pasichnyk N. S. The evolution of the U.S. policy on Cuba during government of J. F. Kennedy.....	443
Khudoliy A. O. "Reloading" of B. Obama Rhetoric.....	447
Chernyk P. P. Ukraine-Canada: current situation and perspectives of interstate relations.....	453
Haydanka Ye. I. Evolution of the Presidency in Poland in the Period of Postsocial Transformation.....	458
Domochko M. S. Influence of energy component on formation of the foreign policy priorities of the Republic of South Sudan.....	461
Kapyrula M. V. Missile Programs of the North Korea, Iran, Pakistan, Syria.....	468
Koryukalov M. V., Vasylichenko O. M. Australia and the PRC: devoted rivals or forced partners?.....	471

SCIENTIFIC LIFE

Masayev M. V. Spiritual Image of V. I. Vernadskiy as a Paradigmatic Symbol in the Context of Culturology Analysis of Epistolary Heritage. Review on a monograph: Berestovskaya D. S. Spiritual Image of V. I. Vernadskiy: Culturology Analysis of Epistolary Heritage / D. S. Berestovskaya, A. V. Sinichkin. – Simferopol : IT "Aria", 2013. – 212 p.....	475
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Саманцов А. П. Трудовая миграция XIX в. и ее влияние на развитие производительных сил каменноугольной металлургической промышленности Юго-Восточной Украины.....	5
Назаренко В. Н. Артиллерийские формирования киевского гарнизона (вторая половина XVII–XVIII вв.): управление, организация, личный состав.....	9
Воловик О. В. Влияние аномальных явлений природы на ход военных операций на территории Восточной Европы ХУШ в.....	13
Варивода К. С. Приоритетные научные направления академика В. Я. Данилевского в области электрофизиологии (конец XIX – 30 гг. XX века).....	16
Витковский С. И. Ученый–гигиенист В. В. Удовенко (1881–1937 гг.) – выдающийся представитель этоса украинской научной интеллигенции.....	19
Березняк Я. В. Вклад земств Таврической губернии в сфере развития табаководства и виноградарства края (конец XIX – начало XX в.).....	23
Католик А. В., Панченко В. И. Противоэпидемическая деятельность земских собраний Черниговской губернии в 1915–1917 гг.....	28
Делия О. В. “...Настанет период и нас, “бывших людей” будут уважать и будут считаться с нами”: аспекты советской социальной политики 20–30-х годов XX в.....	32
Маркова С. В. Унификация сознания деревенских детей с помощью влияния идеологической и образовательно–воспитательной систем СССР, УССР в 1920-х – в начале 1930-х гг.....	34
Придыбайло О. М. Голод 1921–1923 гг. среди национальных меньшинств на украинских землях.....	40
Ситникова А. С. Сортоводно–семенное управление Сахаротреста (1921–1927 гг.): организационный аспект.....	41
Головченко В. И. Голодомор 1932–1933 гг. в исторической и национальной памяти.....	46
Лукьяненко А. В. Бракованные карандаши от Укрмузтреста и дрова за 300 километров: материальные трудности послевоенных пединститутов УССР.....	53
Майдебуря О. П. Предпосылки формирования радиобиологических исследований в Харькове и начальный период их становления.....	56
Васильчук Г. Н., Бондаренко В. Г. Казачьи коллаборационистские формирования на оккупированных территориях Украины в 1941–1944 гг.....	61
Гула Р. В. Роль и место советского патриотизма в организации работы эвакуированных предприятий на востоке страны в 1941–1942 гг.....	66
Демьяновский А. Ю. Деятельность отраслевых научно–исследовательских учреждений в контексте становления теории и методологии отечественного племенного дела.....	68
Гурбанова С. А. Становление регионального сотрудничества Азербайджанской республики и республики Украина.....	71
Домбровская Л. М. Нормативное основание участия национальных меньшинств в общественно–политической деятельности Украины в конце 80-х – начале 90-х годов XX века.....	74
Сокирская В. В. Российско–украинская граница: советсконаследие современных проблем.....	79
Самойленко Т. И. Кинематограф – искусство XX века.....	83
Лукашенко А. И. Охота на Дьявола и анализ трансформации образа женщины в повседневной истории Западной Европы.....	87
Назарли А. Э. Преступления и бесчинства XI Красной Армии в Шамахинском уезде.....	91
Джус Ю. Я. Особенности процесса технологического обновления предприятий ФРГ (1950–1970 гг.).....	94
Диденко В. Эволюция экологического направления в культурной антропологии США в конце XX – начале XXI веков.....	97
Гулиева Р. Б. Краткий обзор истории албанского этноса.....	101
Акберов Г. Развитие национально–духовной ценности в первом периоде политической деятельности Г.Алиева в Нахчыване.....	104
Богданова Т. Г. Британские интересы на Дальнем Востоке в конце XIX в.: экономический аспект.....	106
Серяков А. А. Историография реформы адвокатуры 1864 г. в Российской империи: состояние научной разработки темы.....	108
Зинченко П. В. Судебные дела Киевской судебной палаты как исторический источник исследования истории национальных движений в Российской империи.....	111
Бирюкова К. В. Российская Православная Миссия в Корее: к вопросу историографии.....	115
Довган Ю. Л. Исследование украинского вопроса на Парижской мирной конференции в украинской историографии.....	119
Подгайна Т. Н. Общественно–политическая и научно–организационная деятельность К. И. Осьмака (1890–1960) из развития сельскохозяйственного опытного дела в Украине: историографический аспект.....	125
Постыка И. А. Деятельность женских организаций на страницах газет Западной Украины (1948–1953 гг.).....	129
Адамская И. Г. Графика обложек и титульных страниц украинской советской медицинской периодики 1920-х годов.....	133
Волкова О. Ю. История тайных организаций в России (первая четверть XIX в.) в научном наследии Михаила Драгоманова.....	137

ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ

Филипенко М. И. Функционализм и нейрофилософия: сравнительный анализ исследовательских стратегий.....	142
Коваль Т. И. Рационализм и гуманизм в современной мировоззренческой парадигме.....	145
Компаниец Л. В. Идея реинкарнации в пространстве социогуманитарного дискурса.....	147
Филиппов В. Л. Проблема истины в смысловом поле картины мира.....	153
Евреева О. А. К вопросу о гуманистической традиции.....	156
Игнатъев В. А. Энергичный дискурс неклассической онтологии.....	158
Кузьмиченко И. О. Мастерство: от имманентного к трансцендентному.....	162
Куценко В. В. Время как экзистенциальный ресурс личности.....	166
Отюцкий Г. П. Объект информационной антропологии: человек как информационная система.....	169
Додонова В. И. Ценность как компонента постнеклассической социальной рациональности.....	173
Лаптинова Ю. И. Интерактивные контакты как фактор параструктурности социальности.....	176
Грекова В. С. Творчество и креативность: синкретическая связь.....	180
Полович Е. В. Социализация личности как адаптация.....	183
Гойман О. А. Функции социальной мифологии (современный украинский контекст).....	187
Марченко Е. В., Бондаренко М. А. Идея демократии в Украине: философско–правовая рефлексия.....	192
Сила В. Г. Концепт сообщества: междисциплинарный и социально–философский контекст.....	196
Коноваленко–Монзолевская Н. В. Философское обоснование обеспечения свободы слова: от “критики идеологии” к “управлению общими”.....	201
Попов В. Б. Диверсификация общественной макроэволюции: Восточнохристианская миросоциетальность как эволюционный концептуальный дискрет. Статья I. Византийский вариант.....	205
Годзь Н. Б. Проблемы медицины и футурология.....	209
Калуга В. Ф. Природа пола и его свойства в свете эзотерического опыта; роль инициации в становлении пола.....	213
Богачёв А. Л. О концепции выживания.....	217
Владленова И. В. Влияние экстернатальных и интернатальных факторов на трансформационные процессы в науке.....	221
Гайворонюк Н. В., Приймак Б. И. Мировоззрение В. Розанова в контексте этики благоговения перед жизнью.....	225
Асадова М. Просветительская деятельность ЮсифЗияТальбзаде.....	229
Колынько М. В., Скиртак В. М. Бытие человека в период культурной трансформации (репрезентация концепции Э. Дюркгейма).....	232

Костылева Н. В. Формирование “церковного мифа” о Л. Н. Толстом: православное осмысление его философии и личности.....	235
Кухарец Т. И. Субъект и объект желания в философии Гегеля.....	240
Мельник В. В. Экзистенциал одиночества в философской прозе Анатолия Федя.....	245
Туренко О. С. Смена ракурса страха в политической философии Ш.–Л. Монтескье.....	248
Политюк А. П. Становление неформальной логики: анализ взглядов Р. Джонсона и Э. Блейра.....	251
Юрченко Л. И., Костенко А. А. Этика даосизма в контексте китайской культуры.....	255
Домнич С. П. Межкультурная коммуникация как социокультурный феномен: философско–антропологическое измерение.....	259
Макаренко Л. Л. Информационное общество как транслятор информационной культуры: философский анализ.....	267
Лугуценко Т. В. Культурное пространство и пространство культур в современной информационной цивилизации.....	273
Сайтарли И. А. Тема “Эдипа” в постмодернистской философии.....	279
Сенченко А. Я. Смысловая доминанта культуры: философский контекст.....	283
Поцюрко О. Ю. Дискурс национальной свободы в сочинении “История Русов”.....	288
Гарбар Г. А. Подготовка кадров сферы туризма в контексте Болонского процесса.....	292
Алиева М. Т. Становление и развитие дирижерско–хорового исполнительства и дирижерских кадров в Азербайджане.....	296
Скородумова О. Б. Социокультурные детерминанты стратегий “мягкой силы” в условиях информационной войны.....	299
Сладкевич Н. В. Философско–эстетический анализ дизайнера как формы массового искусства.....	303
Титарь Е. В. Этнический и этический выбор: философско–антропологическое измерение идентичности.....	308
Меликов И. М. Культура диалога культур как необходимость истории.....	311
Исмаилов И. А. Искусство Азербайджана в мировых меридианах в 80–х годах XX века.....	315
Масаев М. В. Осмысление герменевтики символического языка балета в свете концепции парадигмальных образов и символов эпох, цивилизаций и народов.....	319
Задоянчук О. А. Информационно–просветительская деятельность Украинской Православной Церкви.....	323
Калужская Е. В. “Религиозность” сектантства в эпоху постмодерна.....	327
Косач Т. М. Религиозно–философский диалог между конфессиями о возрождении унии на Украине.....	331
Попович В. М. Православное духовное (богословское) образование в Украине: анализ современных проблем.....	335
Сазонов Д. И. Последствия реформы приходского управления, принятой на Поместном соборе 1961 года, как культурологической трагедии России.....	338
Соломаха И. Г. Соотношение веры и разума в трудах древнерусских книжников.....	343
Рупова Р. М. Духовная традиция Восточного христианства: социально–философский ракурс.....	347
Матвеев В. А. Компаративно–философский анализ подходов восточной и западной медицины к проблеме здоровья человека.....	351
Моллаева Э. А. Социально–педагогическая значимость совершенствования внутрисемейных отношений для достижения гендерного равенства.....	355
Воробьева Л. С. Эволюция парадигмы образования.....	358
Утюж И. Г. Определение методологических основ классификации образовательных парадигм.....	362
Пашков В. В. Идеал образованности и цели последилового педагогического образования.....	367

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

Выговская О. С. Государственная информационная политика: концептуальные основы формирования и развития.....	371
Бибешко О. В. Причерноморье в проекции политики многовекторности и нейтрального статуса Украины как модели обеспечения безопасности.....	374
Денисюк С. Г., Савчук Е. Ю. Гражданское общество в Украине: проблемы и механизмы развития.....	377
Куц Г. М. Специфика электоральных приоритетов избирателей Харьковщины: отзвуки голодомора.....	381
Лозовой В. С. Интернационализация высшего образования Украины: проблемы и перспективы.....	386
Конах В. К. Зарубежный опыт функционирования печатных и аудиовизуальных СМИ, в контексте реформирования медийной системы в Украине.....	388
Рафальский И. А. Самоопределение и самоорганизация.....	394
Матвийчук А. В. Самоуправляемые организации как элемент гражданского общества и принципы их создания.....	397
Палагнюк В. А. Влияние безработицы на протестные настроения молодежи.....	401
Климанская Л. Д. Специфика политического дискурса социальной проблемы.....	405
Рыженкова Л. Структурная дифференциация гражданского общества: партийная перспектива трансформационных государств.....	409
Головчук О. В. Политическое телевидение: манипулятивные приемы и психологическое давление.....	414
Гусейнова А. А. Конструктивистская концепция во внешней политике.....	416
Костыря И. А., Дикарев А. И. “PoliticaHermetic”: “утопический поворот” в политологии, “культурный поворот” в международных отношениях.....	419
Макаренко Л. П. Политическая коммуникация как определяющая составная демократической политической системы.....	425
Меженская Е. В. Проблема государственного переворота в истории политической мысли.....	430
Шедяков В. Е. Возможности форсайт–программирования в реализации задач социокультурной мобилизации.....	436
Пасечник Н. С. Эволюция американской политики в отношении Кубы в период президентства Дж. Кеннеди.....	443
Худольий А. А. “Перезагрузка” риторики Б.Обамы.....	447
Черник П. П. Украина–Канада: состояние и перспективы современных межгосударственных отношений.....	453
Гайданка Е. И. Эволюция института президентства Польской Республики в период постсоциалистической трансформации.....	458
Дёмочко М. С. Влияние энергетической составляющей на формирование внешнеполитических приоритетов Республики Южный Судан.....	461
Капируля М. В. Ракетные программы Северной Кореи, Ирана, Пакистана и Сирии.....	468
Корюкалов М. В., Васильченко О. Н. Австралия и КНР: верные противники или вынужденные партнеры?.....	471

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

Масаев М. В. Духовный облик В. И. Вернадского как парадигмального символа в контексте культурологического анализа эпистолярного наследия Рецензия на монографию: Берестовская Д. С. Духовный облик В. И. Вернадского: культурологический анализ эпистолярного наследия / Д. С. Берестовская, А. В. Синичкин. – Симферополь: ИТ “Ариал”, 2013. – 212 с.....	475
--	-----